

**TESİSAT MALZEME VE EKİPMANLARINDA
ÜRETİCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR,
İTHALAT VE İHRACATIN SORGULANMASI
DENETİMİ VE STANDARDİZASYONU VE BU
KONUDAKİ ÜLKE POLİTİKALARININ
BELİRLENMESİ PANELİ**

PANEL YÖNETİCİSİ

Mehmet SOĞANCI

PANELİSTLER

Ali HELVACI

“Tesisat Malzeme ve Ekipmanlarında Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar,
İthalat ve İhracatın Sorgulanması, Denetimi ve Standardizasyonu ve
Bu Konularda Ülke Politikalarının Belirlenmesi Konularında Genel Değerlendirme”

Mustafa ER

“Denetleme ve Standardizasyon”

Serdar GÜREL

“Tesisat Malzeme ve Ekipmanlarında Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar,
İthalat ve İhracatın Sorgulanması, Denetimi ve Standardizasyonu ve
Bu Konularda Ülke Politikalarının Belirlenmesi”

Prof. Dr. Cahit ÖZGÜR

“Tesisat Ekipmanlarında ve Özellikle Pompalarda Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar,
İhracat ve İthalatın Sorgulanması”

Erkut BEŞER

“Tesisat Malzeme ve Ekipmanlarında Yerli Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar,
İthalat ve İhracatın Sorgulanması”

Günay BOZALAR

“Isıtma, Soğutma, Klima alanlarındaki Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar,
İthalat ve İhracatın Sorgulanması”

Önder KIRATLILAR

“Tesisat Malzeme ve Ekipmanlarında Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar,
İthalat ve İhracatın Sorgulanması”

Yavuz BAYÜLKEN, Üzeyir ULUDAĞ, Coşkun ÖZBAŞ

“Isıtma, Soğutma, Klima Cihazlarında Üretim İthalat ve İhracatın
Gümrük Birliğinden Bu Yana Gelişme Eğilimleri ve Sorunları”

DENETLEME VE STANDARDİZASYON

Mustafa ER

SANAYİ POLİTİKASI

Sanayide yapısal dönüşümü sağlamak olumsuz ya da olumlu gelişmeleri önlemek amacıyla Devletin aldığı tedbirlerdir. Bu tedbirler iç dengeleri sağlamak, halkın ve devletin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretimde ve ticarete alınan tedbirlerdir.

Dış ticaret politikalarında ülkelerin hedefleri içeride, üretici ve tüketiciyi korumak, devletler arasında ekonomik dengeyi sağlamak olmalıdır.

Bazı ülkeler sanayilerini geliştirmek, halkının refahını yükseltmek gayesi ile bazı zecri tedbirler almaktadırlar. Bu cümleden olarak bazı kuruluşları hayata geçirmişlerdir. “Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Asya Ekonomik Topluluğu vs.”

Ülkemizde geç kalınmasına rağmen bazı ekonomik topluluklar içinde yer almış veya almaya çalışmaktadır. Bu toplulukların esas gayesi üçüncü ülkelere karşı kendi ekonomik durumlarını daha avantajlı durumlara getirmektir. Avrupa Topluluğu ülkeleri tarım ürünlerinde çiftçilerini alabildiğine üçüncü ülkelere karşı korurken, ileri sanayi ürünlerinde sınırların açılmasını istemektedirler. Özellikle sanayi ürünlerinde teknik (standart) ve ekonomik (gümrük vergisi) engellerin kaldırılmasını istemektedirler.

Türkiye’de, dünyada olan bu olaylar karşısında kendi ekonomisini dengede tutabilmek için bazı tedbirler almıştır. Bu tedbirlerin başında zorunlu standartlar kapsamında bazı ürünlerin ülkeye girişinde yapılan denetimler gelmektedir. Bu cümleden olarak Türkiye’ye giren sanayi ürünlerinin bu standartlara uygunluğu istenmektedir. Bu kontrol Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıkları vasıtası ile yapılmaktadır. Bu Müsteşarlıklar hükümetimizin bir tebliği ile bazı ürünlerde denetim görevini Türk Standartları Enstitüsüne vermiştir. Gümrüklere gelen ürünlerin TSE’nin Türkiye’nin geneline yayılmış laboratuvarlarında Türk Standartlarına (TS) ya da uluslararası kabul görmüş ISO, EN gibi standartlara uygunluğunu incelemektedir.

Burada bir konuya açıklık getirmek istiyorum. Türk Standartlarının tamamı ihtisas kurulları dediğimiz gruplar tarafından hazırlanır. İhtisas kurulları tamamı TSE personeli olmayan konusunda uzman, devlet, üniversite ve özel sektörden oluşur. TSE bu kurulların sekreteryasını yapar. Zorunlu standartlara gelince, bu kurulların başkanlarından ve ilgili bakanlık, üniversite ve özel sektör temsilcilerinin oluşturduğu TEKNİK KURUL tarafından konu ile ilgili bakanlığa teklif edilerek ve bakanlığın uygun bulması halinde zorunlu olarak resmi gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer. Bu aşamaların hiç birinde TSE’nin müdahalesi söz konusu değildir. Özellikle yanlış bilinen bu konuyu bilgilerinize arz etmek istedim.

Bu arada TSE’nin denetim görevini yaptığı laboratuvarlarından da kısaca bahsetmek istiyorum. Ankara, Kayseri, Denizli, İzmir, Çorum, Balıkesir, Manisa, Afyon, Turgutlu ve Gebze de laboratuvarları bulunmaktadır. Bu laboratuvarların Ankara ve Gebze de olanı geniş kapsamlı, diğerleri yöre sanayisine göre hizmet vermektedir.

Ben size burada özellikle Gebze, Çayırova Kalite Kampüsünden söz etmek istiyorum. Balkanların ve Orta Doğunun en büyük Kalite Kampüsü sanayicilerimiz tarafından fazla bilinmemektedir. Burada tam teşekküllü Makina, Kimya, Gıda, Elektrik, Elektronik, İnşaat Tahribatsız Muayene Laboratuvarı ile Meteoroloji ve Kalibrasyon laboratuvarları mevcuttur.

Sanayicilerimiz tarafından fazla bilinmeyen Tahribatsız Muayene laboratuvarımızdan kısaca bahsetmek istiyorum.

Tahribatsız muayeneler, malzemenin daha sonraki kullanımına bir zarar vermeden ürünün kalite güvencesini ve tesis güvenilirliğini sağlamak için gerçekleştirilir. Bu muayene metodları ile genel olarak;

- Metal ve metal dışı malzemelerin
- İmal edilen çeşitli parçaların (şaft, biyel kolu, ventil vb.)
- Ekipman, donanım ve basınçlı kapların
- Kaynaklı ve kaynaklı boruların kontrolü ile
- Tesislerin periyodik testleri yapılır.

Güvenilir bir test yapmak için malzemenin cinsine, üretim şekline, daha sonra kullanılacağı yere ve muhtemel hata tipi ve konumuna göre seçilip uygulanan bir çok tahribatsız muayene metodu vardır. Bir çalışmayı gerçekleştirirken bile sadece bir tahribatsız muayene yöntemi değil birbirini tamamlayan iki veya daha fazla metod seçilir ve kullanılır.

Gerek çalışmaların yürütülmesi, gerekse değerlendirme sonuçları ile imalat güvencesi ve tesis güvenilirliği konusunda verilecek kararlar direkt olarak ürün ve malları dolayısıyla kullanım yerleri itibarı ile insan hayatını etkilediğinden bu alanda çalışacak personelin eğitilmesi, vasıflandırılması ve belgelendirilmesi günümüzde uluslararası milli standartlar ile zorunlu kılınmıştır. (ISO 9712, EN 473, TS 7477)

TSE Kalite Kampüsü Tahribatsız Muayene Laboratuvarları

- Endüstriyel Radyografi
- Ultrasonik Muayene
- Magnetik parçacık ile muayene
- Sıvı penetrant ile muayene
- Girdap akımları ile muayene
- Endoskoplar ile gözle muayene

metodlarında faaliyet gösteren 3 ayrı test laboratuvarından oluşmaktadır. Bu laboratuvarlar yukarıda belirtilen 6 metotta Kampüste ve Endüstri tesislerinde yerinde hizmet vermeye başlanılmıştır.

Gelen talepler değerlendirilerek EN 473 ve TS 7477'e uygun eğitim verme imkanlarına sahiptir. Çok yakın bir zaman içerisinde tahribatsız muayene personel vasıflandırma sınavları da yapacaktır.

Sayın dinleyiciler TSE yalnız denetim yapan değil, başta Kalite, Çevre ve Zaman Yönetimi olmak üzere her türlü standart konusunda eğitim veren bir kuruluştur.

Beni dinlemek lütfunda bulunduğunuz için hepinizi saygı ile selamlarım.

ÖZGEÇMİŞ

01.08.1949 yılında Aksaray ili Ortaköy ilçesi Devedam köyünde doğdu. 1960 yılında aynı köyde ilkokulu, 1963 yılında Şereflikoçhisar'da ortaokulu, 1969 yılında Ankara Gazi lisesini bitirdi. 1975 yılında Eskişehir devlet Mühendislik Akademisinden Makina Mühendisi olarak mezun oldu. 1976-1978 yıllarında İzmir Rafinerisinde Bakım Atölyesinde bakım mühendisi olarak çalıştı, 1985 yılında girmiş bulunduğu Türk Standartları Enstitüsünde halen Araştırma Planlama Koordinasyon Daire Başkanlığında uzman olarak görev yapmaktadır.

TESİSAT MALZEME VE EKİPMANLARINDA ÜRETİCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR, İTHALAT VE İHRACATIN SORGULANMASI, DENETİMİ VE STANDARDİZASYONU VE BU KONULARDA ÜLKE POLİTİKALARININ BELİRLENMESİ

Serdar GÜREL

Üretim, Türkiye’de genel politikalar çevresinde insanların uzaklaşmak zorunda bırakıldıkları bir olgu haline getirilmiştir. Bu olumsuzluğun çözümü, Türkiye’imizin önceliklerinden biri olmalıdır.

Değerlendirmeye bu cümlelerle başlamak hoş değildir. Ancak; Tesisat Malzemeleri üreticilerinin sorunlarına başlamadan, herkesin bildiği bu genel ve önemli saptamayı bir kere daha vurgulamakta fayda görülmüştür. Bu problemi oluşturan ana sorunlardan; finansman zorlukları, yüksek faizler, yüksek enflasyon, vergileme, işçi ve işveren arasında güven ortamının sağlanamamış olması, kamu yöneticileri ve yerel yönetimlerin üreticilere karşı olumsuz yaklaşımları gibi noktaların bu panelde tartışılması, Kongremizin kapsamı ile uyuşmamaktadır. Bu yüzden bu konular değerlendirilmemiştir.

Kongremizde tartışılması gereken sorunları;

1. Kalite ve AR-GE
2. Yurt içi Pazar
3. İhracat
4. İthalat
5. Tesisat Tasarımı
6. TSE – Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
7. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
8. Dernekler

gibi ana başlıklarda incelemek mümkündür.

Panelin konusu “Sorunlar” olduğu için; karşılaşılan bütün olumsuzluklara rağmen, sektörün ve üreticilerin sağladığı başarılarla burada yeterince yer verilmeyecektir.

Kalite’nin; bir üreticinin en önde gelen sorumluluğu olduğunu biliyoruz. Ancak, aşağıda değineceğimiz gibi, denetim sistemimizin aksaklıkları ve bazı kullanıcıların bilgi ve bilinç düzeyindeki eksiklik, kalite kavramını algılayamamış üreticilerin de hayatlarını devam ettirmelerine sebep olmaktadır. Bu gerçek, ülkemize ve insanlarımıza çok pahalıya patlamaktadır. Bunun önüne geçilmesi için yapılacakların başında, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, her konu için üretici dernekleri kurulması gelmektedir. Bu derneklerin; üreticilerin kalite standartlarını yükseltmesi, haklarının korunması, haksız rekabetin önüne geçilmesi gibi konularda gerekli çalışmaları yapmaları gerektiğine inanıyoruz. Sektörümüzde bunun başarılı örneklerin çoğalması gerekmektedir.

Kalite ve Araştırma – Geliştirme, paralel yürümesi gereken unsurlardır. Ülkemiz ve sektörümüzde, AR-GE çalışmalarının önemsenmediğini veya önemsenmediğini biliyoruz. Bunu yaratan sebepler içinde, üreticilerin karşı karşıya olduğu kaynak bulma veya yaratma sorunu başı çekmektedir. Sermaye birikiminin zayıf olduğu, borç paranın ise anormal pahalı olduğu ülkemizde, AR-GE çalışmaları için parasal kaynak ayırmak zorlaşmaktadır. Parasal kaynak ayırabilen firmaların da karşısına, bu çalışmaları yapabilecek kaliteli araştırmacıların bulunamaması gibi bir problem çıkmaktadır. Üniversiteler ile endüstri arasında güvenilir bir işbirliği ortamı oluşmamıştır. Bir yandan firmalar, bilgi için para ödemek istememekte, diğer tarafta üniversite öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu da, kendi bilgi ve becerilerini pratik çalışmalarda kullanıp, kullanamayacaklarını kestiremedikleri için,

işbirliğine yanaşmamakta, “Bizim için üniversitede akademik çalışma daha önemlidir.” şeklinde kabul edilmesi mümkün olmayan bir tavır içinde bulunmaktadır. Firmalar bilgiye para ödemeye hazır olmalı, üniversiteler de pratik çalışmalara girmelidirler. Bazı üniversitelerin bünyesinde kurulmaya çalışılan Teknopark’lar çoğalmalıdır. Küçük ve orta ölçekli ücretlerin Kalite ve AR-GE yatırımı yapmalarını beklemek yerine, şehir merkezlerinde veya sanayi bölgelerinde, KOSGEB ile yapılmaya çalışılan, ancak, yeterli olmayan laboratuvarlar, mühendislik merkezleri açılmalı ve çoğaltılmalıdır. Bugün bile önemli görevler yürüten bu merkezler geliştirilmelidir.

AR-GE yatırımları için devlet desteği verilmektedir. Genel anlamda, devlet desteğini belki olumlu, ancak eşitliği bozan ve kaldırılması gereken bir katkı olarak görmekteyiz. 21. Yüzyılda ülkelerin ve firmaların başarılarının kaliteli ve verimli mamul üretmek ile birlikte, yüksek teknoloji üretmekten geçeceği göz önüne alındığında, AR-GE için destek gereklidir, diyoruz. Bugün bu destek yatırım yapıldıktan sonra, vergi indirim şeklinde uygulanmaktadır. Buna alternatif olarak İsrail’de yapılan bir uygulama başarılı sonuçlar vermiştir. İsrail, dışarıdan göç eden vatandaşları için “Teknik Gelişim Merkezleri” adı altında devlet destekli firmalar kurmuş ve Hi-Tec projeleri olan müteşebbisleri, bu firmalarda %80’e varan oranlarda finanse ederek, projenin oluşumu ve ortaklar bularak kendi kendilerine yollarına devam edecek hale gelene kadar, 2 sene süresince desteklenmektedir.

Yurt içi pazarı, Kamu, Özel sektör işletmeleri ve Konutlar olarak değerlendirdiğimizde; Kamu ve Özel Sektör işletmeleri sorumlularının, konut sahip ve yöneticilerine göre daha bilinçli tüketiciler olduğu bir gerçektir. Ancak, kamuda ve özel sektör işletmelerinde görev yapan azımsanmayacak sayıda Makine Mühendisi meslektaşımızın da konusuna hakim olduğunu söylememiz, maalesef, zordur. Bu arkadaşlarımızın yaptığı malzeme seçimleri, ciddi enerji kayıplarına yol açabilmekte ve iş güvenliğini tehdit edebilmektedir. Bu meslektaşlarımız, farkında olmadan, gerçek üreticilerin gelişmesi ve meslek saygınlığımızın artması için gösterilen çabalara engel olmaktadır. Bu meslektaşlarımızın, bu tür kongre, konferans ve seminerlere devamlı katılarak kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Mekanik sistem tasarımcılarının da bu konuda sorumlulukları vardır. Bu tarafsız uzmanlar, kullanıcıya doğru mamulleri, doğru hesaplar ile önermelidir. Her üç kesime de satışlar ağırlıklı olarak bayiler tarafından yapılmaktadır. Uygulamayı yapan usta ve işçilerin eğitimsizliği de buna eklenince ortaya çok ciddi sorunlar yaşanan sistemler çıkabilmektedir. Satışların büyük ölçüde üzerinden geçtiği bayiler, maalesef konuyu bir çok tüketiciden daha az bilmekte ve kendi menfaatleri doğrultusunda müşterileri yanıltma veya kalitesize yönlendirebilmektedir. Bu problemlerin giderilmesinde ağırlıklı yük yine Üreticilere düşmektedir. Üreticiler, Mamulleri ile ilgili teknik bilgilerin tasarımcı, uygulayıcı, kullanıcı ve bayilere akışını broşürler, seminerler, ziyaretler ile sağlamalıdır. Bu meslektaşlarımızın da, bunlara ilgi göstermesi önemlidir.

Yurt içi pazarda, TSE ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın da ciddi etki ve katkıları vardır. Ancak, üreticilerin bu konuda önemli problemleri söz konusudur. Pazarda, Türk Standartları’na uymayan mallar cirit atmaktadır. Çok düşük fiyatlara satılan bu kalitesiz mamuller, üreticilerimizi olumsuz olarak etkilemektedir. Standartları koyan ve kalite belgesi veren TSE, piyasa denetiminden sorumlu olmadığını ifade etmekte, standartlara uymayan mamuller ile ilgili, firma TSE’den belgeli değilse bir işlem yapamamaktadır. Bu takipten sorumlu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın ise bu konuda ne tür bir uygulama yaptığı bilinmemektedir. Bu kargaşa arasında üreticilerimiz ciddi şekilde mağdur olmaktadır. TSE’nin diğer bir uygulaması da, ithal edilmek istenen ve standardı olmayan mamuller için “Kapsam dışı” denilerek, bu malzemenin sorgusuz, sualsiz ithaline izin verilmesidir. Bu konuda da, kurulmuş veya kurulacak derneklerin bu mamuller için kontrol sistemi oluşturulması ve bu derneklerin vereceği belgeler ile ithal edilmesine izin verilmesinin doğru olacağını düşünüyoruz. Ne olduğu belirsiz malzemenin satılması muhakkak engellenmelidir.

Sektörümüzde ihracat yapan firmalar vardı, ancak sayıları çok değildir. Üretim için gerekli parasal kaynağın maliyetinin ucuzladığı, enflasyonun gelişmiş ülkeler düzeyine indiği bir ortamda ihracat patlaması yaşanacağına yürekte inanıyoruz.

Bayındırlık Bakanlığı Birim Fiyat tariflerinin, öncelikle, belki güncelleştirilmesi düşünülmelidir. Ancak, bu tariflerin en kısa zamanda ortadan kalkarak, ana şartnameler ile sınırları çizilmiş, tasarımcıların projeleri için sorumluluk üstlendiği ve öngördükleri bu malzemenin özelliklerini belirtebildiği sisteme geçmemiz gerekmektedir.

Son olarak; ülkemizde yerleşik olan “Yabancı mal her zaman iyidir.” fikrinin doğru olmadığını bir kere daha vurgulamak istiyoruz. Kaliteyi, kaliteli mamul üretmeyi yabancılardan öğrendik. Ancak, bugün gelinen noktada, bir çok yerli üretici, yurt dışından gelen rakip mamullerle boy ölçüşecek, hatta geçecek kalite düzeyini tutturmuştur. Kalitenin eşitlendiği, hatta aşıldığı, buna karşılık fiyatların eşitlendiği, hatta aşağıya çekildiği bu tür durumlarda; yerli kullanıcılardan, Türk üreticilerin mamullerini kullanmalarını istemek hakkımızdır, diye düşünüyoruz. Bu şans ücretlerimize verilmez ise, her türlü zorluğa rağmen üretme görevini yerine getiren bu vatandaşlarımız, piyasadan çekilecek ve kullanıcılarımız, ileride rakipsiz kalan yabancı firma mallarına daha büyük bir bedel ödemek zorunda kalacaklardır.

ÖZGEÇMİŞ

1955 yılı Çanakkale doğumludur. 1973 yılında İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olmuştur. 1978 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Makine Fakültesi'nde, Lisans Eğitimini, 1980 yılında da aynı Fakültede Lisans Üstü Eğitimini tamamlamıştır. 1976-1984 yıllarında Kurucu Ortağı olduğu KONSAN şirketinde çalışmıştır. 1984'ten bu yana da yine Kurucularından olduğu STS Tesisat Armatürleri San. Ve Tic. A.Ş.'nin Teknikten sorumlu Yönetim Kurulu Başkanıdır. Türk Tesisat Mühendisleri Derneği üyesidir. Dernekte; 1995-1996 yıllarında Genel Sekreterlik, 1997-1998 yıllarında da Başkanlık görevlerini yürütmüştür.

TESİSAT EKİPMANLARINDA ve ÖZELLİKLE POMPALARDA ÜRETİCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR, İHRACAT VE İTHALATIN SORGULANMASI

Cahit ÖZGÜR

Tesisat ekipmanları arasında bulunan Pompaların üreticilerinin bugünkü problemlerinin başında ve onlar için bir yaşam sorunu haline gelmiş olan şey 'ithal ürünleri ile rekabet, konusudur. Burada vurgulamaya çalışacağımız hususların çoğunun diğer tesisat ekipmanları hatta malzemeleri için de geçerli olduğunu sanıyorum.

Üreticilerimiz özellikle gümrük korunması kalktığından beri haksız bir rekabetle karşı karşıya olduklarına inanmaktadırlar.

Ülke politikaları

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, her ülke "gümrük birliğine dahil olsun ya da olmasın" gerek iç ve gerekse dış piyasalarda kendi yerli ürün payını artırmaya çalışır. Bu tutum ülkelerin, milli gelirlerin artırılması yaşam standartlarını yükseltmesi için verdikleri sessiz, topsuz tüfeksiz, ve uygar sayılan bir savaşa ilgilidir. Ülkeler ülkeler deklare edilmemiş olan ve bitmeyen bu savaşa angaje olmakta haklı oldukları gibi bu yönde çaba göstermeleri de vatandaşlarına borçlarıdır. Türkiye'miz de bu genel kuralın dışında kalmaz ve bu yolda elinden gelen çabayı göstermelidir...

Gümrük birliği bu sessiz savaşın seviyesini birlik üyeleri arasında düşük tutarak bir ittifak cephesi yaratmak için bazı kurallar getirmiştir.. Ancak buna rağmen birlik üyesi ülkeler dahil kendi ürünlerine bu kurallar çerçevesinde örtülü ve örtüsüz destek vermektedir. Memleketimiz için burada dile getireceğimiz öneriler çerçevesinde yerli ürünlerin korunması için oluşturulacak politikalarda yukarıda bahsedilen gümrük birliği kurallarının gözönüne alınması şart olduğu gibi bu konudaki gereksiz müdahalelerin fada yerine zara getirebileceğini de vurgulamak isteriz. Bu arada dış ürünlere şu veya bu şekilde ölçüsüz kısıtlamalar getirip, kalitesi ne olursa yerli üretimle yitirmek gibi bir politikanın geçersizliği açıktır. En azından POMSAD bu ve benzeri politikaların sunucusu değildir. Derneği oluşturan Pompa üreticileri kendi tüzüğünde ifade edilen amaçlar çerçevesinde Türk Pompa sanayiinin kalkındırılması ve sektörün dış ürünlerle rekabet edebilecek seviyeye getirilmesi politikasının savunucusudurlar.

Bu bakımdan Türkiye'ye yeni teknolojilerin ithal yolu ile de olsa gelmesini arzu etmekteyiz. Buna karşı Yerli ürünlerimizle ithal ürünler arasında haksız bir rekabetin olmasını yalnız üretici çıkar açısından değil ülke açısından da doğru olmadığını vurguluyor geliştirilecek politikalarda bu noktanın çok önemli bir faktör olarak göz önüne alınmasını istiyoruz.

Haksız rekabet var mı ?

Şimdi böyle bir haksız rekabetin mevcut olup olmadığı hususuna gelelim.

Önce dış ve iç üreticilerin çıkış noktaları bakımından eşit durumda olmadıklarını söylemeliyiz.

* Ekipman alımı yapan bir çok kurumun mesull kişileri ve teknik adamları ya da tüketiciler uzun bir geçmişten, Türk sanayinin emekleme çağında kalan, haklı veya haksız bir kanı ile çoğu zaman bilinçsiz olarak ithal malını yöneltebilmektedirler.

Yerli bir ürünün ya da ekipmanın dış ürünle benzer kalitede olduğu bazı hallerde üstün nitelikte olabileceğini düşünenler azınlıktır. Kanaatımızca bu husus gelişmekte olan sanayi için büyük bir hendikaptır. Bu hususta şuursuz tedreddüt gösteren ve yerli sanayi ürünlerine gözü kapalı hor bakan kimse ve kuruluşları karşı söylenebilecek şey istatistiksel bir göstergesi hatırlatmaktadır.. “Tüm olumsuzluklara karşın 1998 yılında Türkiye Makina sanayi mamullerinde sabit fiyatlara göre %18.3 düzeyinde bir ihracat artışı sağlanmıştır....

- İkinci hendikap büyük makina alanlarında kara verici mercileri dış seyahat veya benzeri teşviklerle ya da en azından ‘uluslar arası üne sahip bir firmadan satınalırsam bunu kolay savunurum başım ağrımaz’ düşüncesi ile dış alıma yönelme eğilimindedirler.
- Üçüncü bir dengesizlik yerli üreticilerin dış firmalara karşı kredi konusundaki dezavantajından doğmaktadır. Gerçekten Türkiye’imizdeki enflasyon ortamında kredilerin uluslar arası standartlara göre aşırı derecede pahalı olduğu açıktır.

Yukarıda açıklanan olumsuzluklara kısa vadede bir çare bulunabileceğini düşünmüyoruz.. Ancak yerli üreticilerin eşit şartlarda başlamadıkları bu ortamında bunlara ek olarak oluşan haksız durumlar da mevcuttur :

- Bunlar arasında, bazı kamu kuruluşlarının ihalelerde yerli üretici için standart ve kalite belgesi ibrazı istendiği halde ithal malzeme için böyle bir şart koşulmaması sayılabilir.
- Bazı ihalelerin yalnızca firmalara açık tutulması aynı nitelikte ekipmanın yerli üreticilerin de verebileceklerini araştırmak zahmetine katlanılmaması sıkça görülen olaylardandır.
- Dış üreticilere açık ihaleler dolar bazında yapılırken çoğu zaman ihaleye giren yerli üreticiden T.L. üzerinden teklif alınmaktadır. Anormal enflasyon atmosferinde yerli yüklenici, teklifini verdiği gün ile ihalenin sonuçlanıp işin başlatıldığı güne kadar geçen zaman arasındaki enflasyon payını, fiyatını eklemek zorunda kalmakta ve sonuçta daha pahalı teklif vermiş sayılmaktadır. Buna ek olarak çoğu kez idareler bütçe sıkıntıları ve formaliteler yüzünden ödemeyi uzun süre geciktirebilmekte ve yerli yüklenici karını tamamen kaybedebilmektedir.
- Ülkemizde bakım onarım ve servis istasyonu bulunmayan dış satıcılar bu eksiklerini idareler ve alıcılara çok pahalı ödemektedirler. Küçük ekipmanların arızalarında bazen makinanın tamamının iptal edilmesine büyük üniteler için ise dıştan getirilen eksperlere büyük paralar ödenmesine razı olmak gerekmektedir. Yine buna paralel olarak satıcı sonradan alınacak yedek parçalar için istediği fahiş fiyatı empoze edebilmektedir. Bunun sonucunda başlangıçta makul görünen bir ihalelerden idareler zarar etmektedirler. Pompa sanayiinde bunun somut örneklerine rastlanmıştır.
- Yerli yükleniciler üreticiler için var olan bazı zorunlulukları (servis istasyonu, bakım, garanti, yeterlik belgesi, yedek parça stoku bulundurma gibi) dış yükleniciler için olmaması yine bir haksız rekabet kaynağı oluşturmaktadır. Bu anormalliği hafifletmek için Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı 98/6 sayılı tebliği ile “İthalin Bakım onarım ve servis Garantisi, yeterlik belgesi aranacak maddeleri” tespit ederek bir liste halinde yayınlamıştır. Bu listeye Tesisatı ilgilendiren Kat kaloriferleri, Klima cihazları, Su ısıtıcıları alınmış olmasına rağmen hiçbir pompa türü ya da grubu (örneğin yangın söndürme grupları, hidrafor grupları gibi) dahil edilmemiştir. POMSAD bu hususu düzeltmek için girişimlere başlamıştır. Hernekadar 4077 sayılı Tüketicinin korunması hakkındaki kanunun tebliğleri ile benzer hizmetleri satıcılardan istenmesi zorunlu tutulmuş ise de her iki tebliğ arasında ağırlık farkı mevcuttur ve ikinci tebliğ dış alımı kapsamamaktadır.

Öneriler :

Sözü edilen dengesizliklerin giderilmesi için önerileri şöyle özetleyebiliriz.:

- Kredi veya benzeri zorunluklar dışında yalnızca dış firmalara açık ihalelerin düzenlenmesinde kaçınılmazdır.
- Kamu alımlarında ihale şartlarının Teknik ve İdari bölümlerine garanti belgesi, ödeme şekli, ödemenin yapılacağı para cinsi, malın kabul şartları, teminat ve garanti koşullarında yerli imalat aleyhine hiçbir farklı hüküm konmamalıdır. Bu anlayış yerli sanayinin kalkınmasına ve yerli üretimin kalitesinin yükselmesine hizmet edecektir.

- Bunlara ek olarak genel politika içinde Dış firmaların Türkiye'de imalat yapmalarını teşvik edici önlemler alınmalıdır: Ülkeye yeni teknoloji getirerek yapacak ve isdihdamın artırabilecek kuruluşlara kolaylıklar sağlanmalıdır;; halen Türkiye'ye ithal yolu ile girmek isteyenleri Türkiye'de üretim yoluna yöneltecek tedbirler ve politikalar geliştirilmelidir.
- Bir sanayinin gelişmesinde ve disiplinli güvenilir olmasında Standartlaşma çabalarını ne kadar önemli olduğu bilinmektedir. Türk Standartlar Enstitüsünün iyi niyetli çabalarına biz destek vermekteyiz ve Dernek olarak bu standartların en iyi şekilde hazırlanması için kendi alanımızda TSE ile işbirliği içindeyiz. Ancak son depremde görüldüğü gibi ruhsat alan binaların büyük kısmının ruhsat almaması gerektiğinden yıkıldığı gerçeği hatırlanırsa, TSE belgelerin daha anlamlı bir hale getirilmesi gereği ortaya çıkar.: Bugün ne yazık ki yurt içinde dahi bir çok kuruluş bu belgelerin anlamlı olmasından değil formalite olarak istenmesi gerektiğinden bunları talep etmektedir. Bu belgelerin verilisinde görülen aksaklıklar bunların saygınlığını yurt içinde ve dışında tartışma konusu yapmaktadır.

Enstitü hazırlanan yeni standartlarda İSO dökümanlarını esas almaktadır, kanaatimizca bu bir kalite yükseltmesi çabasıdır. Ancak bu standartların yayınlarının hızlandırılması gerekir. Ayrıca zamanı iyi ayarlayarak standartları mecburi uygulamaya koymak faydalı olacaktır.

- Burada Yerli ekipman üreticilerine de söylenecek birkaç söz vardır. Standarda uyma ya da uydurma bir formalite meselesi olmalı, gerçekte ürünün kalitesini yükseltmeye çalışanlara yol gösterici olmalıdır. Yukarıda bahsi haksız rekabet şartlarının çoğu ürün kalitelerini yükseltilmesi, gelişmiş teknolojilerin benimsenmesi, ya da yeni teknoloji üretmekle, alıcı ve kullanıcıya güven vermekle aşılabileceği kanısındayım:

ÖZGEÇMİŞ

1948 İ.T.Ü. Makina Fakültesi mezunu. 1949 Asistan. 1952 Laboratoire National D'hydraulique ve Paris Üniversitesinde çalışma.. 1954 İ.T.Ü. Doçent. 1960 Sorbonne Üniversitesinde Doktor Mühendis Payesi. 1963 profesör İ.T.Ü. 1967-69 Canada Dom. Engineering Resaerche service te çalışma, Sir Gearge Williams Üniversitesinde Lecturer. 1970-73 arası Makina Fakültesi Dekanı. 1974-78 TÜBİTAK MAG üyesi, 1980-91 Yabancı Diller Bölüm Başkanı. 1991'de emekli. Halen Müşavir, Editör (TÜBİTAK), Y. Lisans dersi veriyor.

TESİSAT MALZEME VE EKİPMANLARINDA YERLİ ÜRETİCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR, İTHALAT VE İHRACATIN SORGULANMASI

Erkut BEŞER

Değerli izleyiciler, önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye’de tesisat sektöründe üretim, diğer sektörlerde olduğu gibi 60’lı yılların başlarında genç girişimciler ve mühendislerce başlatılmıştır.

Dış dünyaya oldukça kapalı olunan 60 – 80 yılları arasındaki dönemde iç pazarımızda tesisat malzemeleri gereksinimi Türkiye’nin gelişmesine paralel olarak zamanla artış göstermiştir.

Üreticiler başlangıçta, yabancı üreticilerin prospektüslerinden, resimlerinden faydalanarak mühendislik eğitimleri sırasındaki teorik bilgileri de birleştirerek uzun süre şeklen tesisat malzeme ve ekipmanları üretmişlerdir.

Üretilen bu malzemelerin, performans güvenilirliği, çeşitli emniyet kuralları açısından güvenilirliği, ömürleri, bakım , servis gereksinimleri uzun süre söylenildiği, düşünüldüğü gibi olmamıştır.

Dolayısıyla bu dönemde Türk toplumu sermayesiz, ihtisaslaşmış insan gücüne, bilgi ve tecrübeyi satın alma gücüne sahip olmayan, küçük organizasyonlara sahip firmalarımızın ürettikleri birçok ürünle boğuşmuş, çaresiz kalmış ve bunun karşılığında yüklü bedeller ödemiştir.

Bu dönem bir başlangıçtı. Bu belki doğru bir yöntem olabilirdi. Eğer yapılanları ilk kez Dünya’ da biz yapıyor olsaydık.

Bu süre içinde, Türk ekonomisindeki çeşitli çalkantılara direnmeye çalışan bu küçük ölçekli firmalarımız, günlük çözümlerle hem ayakta kalma mücadelesi verdiler hem de konularında önemli tecrübeler kazandılar.

80 –90 yılları arası iletişimdeki gelişmeler ve çeşitli ekonomik açıklık politikaları sektör firmalarını dünya ile yavaş yavaş buluşturmaya başladı.

Bu yıllarda bazı firmalarımız çeşitli ihracat deneyimleri yaşadılar, bazı firmalarımız bilinen dünya firmalarının ürettiklerini Türkiye’de yaygın şekilde pazarlamaya başladılar.

90’lı yıllarda özellikle gümrük birliğine giriş sürecinden sonra üretici Türk firmaları yoğun rekabet şartlarıyla karşı karşıya kaldılar.

2000’li yıllara çok yakinken ülkemizde çoğu firmalarımız üretim yerine ya dış partnerlerinin ürettiklerini pazarlamaya öncelik vermişler ya da dış partnerlerle üretim konularında ortak hareket tarzlarını oluşturmaya başlamışlardır.

- Sektörümüzde bugün her şey zor. Yarın daha da zor olacak.
- Hele Türkiye'de üretici olmak , Dünya ölçeğinde ciddi üretim sistem ve kadrolarına sahip olmaya çalışmak sanıyorum en zor iş.
- Bir kere yaklaşık yüz yıllık üretim kültürü olan bir çok kuruluş Türkiye'de.
- Amansız bir rekabet yaşıyor.
- Biz bu kuruluşlarla muhtemelen benzer üretim çeşitliliğine sahibiz.
- Ancak benzer fiziki ölçüde, performansta ve teknolojik donanımla üretmek yetmiyor. Zira rakiplerimiz çok büyük ölçekte tüm dünyayı kavramış olarak üretmekte. Başarılı bir üretim süreci yaşamaktalar. Haliyle bu onlara büyük bir finansal düzgünlük , ucuza komponent alma, düşük nihai ürün fiyatı yapma, geniş ticari tavizler verme ve gerekli teknolojik yatırımları zamanında yapma imkanları veriyor.

Başarılı bir üretim süreci ;

- Ürünle ilgili pazar araştırması ,
- Fizibilite çalışmaları,
- Tasarım aşamaları ,
- Prototip yapımı ,
- Ürünün bulunacağı tüm ortamlara göre performans, güvenilirlik, ömür testlerinin yapılması,
- Ürün ve üretimle ilgili her çeşit teknik bilgi gruplarının ve projelerinin dökümantasyonu,
- Ürünün sunulacağı pazarlar için standart ve sertifikasyon uyumlarının temini,
- Üretme biçimlerinin,teknolojilerin rekabet koşullarında büyük bir esneklik sağlayacak şekilde tasarlanması, seçilmesi ve ilgili yatırımların yapılması,
- Pazarlama, satış, malzeme ve komponent temini, üretim, kalite güvence, satış sonrası servis konularında çok uzun yılları hedefleyen kalıcı organizasyonların kurulması, en ince ayrıntılara kadar iş yapma, denetleme biçimlerinin tarif edilmesi,
- Ürünün sürekli iyileştirme, geliştirme çalışmalarının yapılması,
- Tüm organizasyonlarda sürekli eğitim verilmesi, rakiplerin çok yakından izlenmesi, onlarca yıl büyük çabalar gösterilmesi ve kaynaklar kullanılması mümkün olabiliyor.

Sektörümüzdeki Türk üreticilerinin ne yazık ki bazıları henüz başarılı bir üretim sürecinin nasıl olacağını yeni anlamıştır.

Biz Türk üreticileri başarılı üretim süreçlerini geçemez isek ;

- Dünya üreticilerinin kendi tesislerinde üretilmesini verimli bulmadıkları, teknolojik olmayan, ucuz insan gücüne ihtiyaç duyulan konularda, kaba üretim teknolojileri gereken ürünleri yapmak, hatta büyük üreticilerin bu konuda fasonculuğunu yapmak zorunda kalacağız. Bu çözüm, bizden daha ucuz insan gücüne sahip ülkelere zaman içinde kayacaktır. Çok kalıcı değil.
- Kalıcı çözüm ise; tekstil sektöründe bugünlerde çok fazla kullanılıyor. Marka olmak.

Bizim sektörümüzde üreticilerimiz başarılı üretim süreçlerini hızla geçmek zorundalar. Ayrıca, teknolojik benzerlik değil, üstünlük yaratma gereği var.

Marka olmak kolay değil. Bugünkünden çok daha uzmanlaşmış kadrolarımız olmalı. Bunlar sektördeki Dünya gerçeklerini çok iyi bilmeli. Çok iyi yöneticilerimiz olmalı. Ayrıca Dünya standartlarına uygun laboratuvarlarımız olmalı.

Hatta bu yeni teknolojik Know-How'ı yaratmada üreticilerin; üniversite ve devletin araştırma geliştirmeye destek olan kuruluşlarıyla iş birliği yapmaları gerekiyor.

Yukarıda söylediklerim belki bundan önceki dönemlerde dile getirilmiyordu. Ancak bundan sonrası için ülkemizde üretim olacaksa bu şarttır. Özgün araştırma geliştirme temeline dayalı üretim yapma gereği vardır.

Yukarıda söylenenlerin zaman alacağı gerçektir.

Bu nedenle halen belli bir süre Türk üreticilerinin korunma, desteklenme gereği vardır.

Bu gün devletlerin kendi ülke üreticilerini suni yollarla korumaları mümkün olmamaktadır.

Devletlerin üretici ve girişimcilere desteği artık Araştırma Geliştirme ve yatırım konularında finansal destekler şeklinde olmaktadır.

İleri ülkelerde; o ülkelerin üreticileri, artık sahip oldukları sivil toplum örgütleriyle korunmaya çalışılmaktadır.

Bu ülkelerin standardizasyon , sertifikasyon çalışmaları ve toplumların kendi üreticilerinin ürünlerini kullanma kültürlerinin oluşturulması ciddi boyutlarda gizli güçlerdir. Örneğin; Amerika' da resmi yapılara, Amerikan malı olmayan ürünlerin monte edilmesini sendikalar engellemektedir.

Bir başka örnekte ise; aynı ürünleri üreten gelişmiş Avrupa ülkeleri, birbirlerinden bu ürünlerin alımlarında çok küçük oranları geçmemeye gayret gösteriyorlar.

Biz buralarda yaratılmaya çalışılan mekanizmaları anlamak, kendi ülkemiz yararına geliştirmek ve kullanmak zorundayız.

Ülkemizde devlete bağımlı Araştırma Geliştirme faaliyetlerine destek olan, kuruluş sayıları çok yetersizdir ve çok yavaş işleyiş biçimlerine sahiptirler. Bunların sayıları arttırılmalı işleyiş biçimleri hızlandırılmalıdır. Bu kuruluşların araştırma geliştirme faaliyetlerine ayracağı kaynaklar büyütülmelidir.

Son olarak şunları söylemek istiyorum:

Türkiye'de üreticiler, girişimciler sektörümüzün hangi konularında yatırım yapmalıdır? Nasıl teşvik edilmelidir? Sorularına da yanıt aramak gerekir.

Bunun için Dünya gerçeklerini ve Dünya pazarlarındaki boşlukları çok iyi takip eden devlet mekanizmaları kurulmalı, ilgili sektör örgütleriyle tamamıyla entegre yarınlarmıza ışık tutacak üst çalışmalar yapılmalı, raporlar üretilmelidir.

Biz; Türk insanları, bireysel olarak, firmalar olarak iyi düşünüyor geleceği belki iyi görüyoruz, kendimizi iyi yetiştirmeye, geliştirmeye gayret ediyoruz. Hatta bazı örgütlere de sahibiz.

Ancak daha çok örgüt kurmalıyız, daha çok üst sistem yaratmalıyız. Bunlar hızlı şekilde ülke üreticileri yararına devamlı, doğru ve kalıcı çalışmalar yapmalıdırlar.

Hepimiz biliyoruz ki, zamanımız çok kıymetli.

Teşekkür ediyorum efendim.

ÖZGEÇMİŞ

1950 yılında Denizli'de doğdu. 1973 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitirdi. Aynı yıl Teba Şirketler Grubu'nda Makine Mühendisi olarak göreve başladı. Proje, ARGE ve üretim birimlerinde görev yaptı. 1979 yılında Teba Şirketler Grubu bünyesinde oluşan SİSAŞ Soğutma ve İklimlendirme Sanayi A.Ş.'nin Fabrika Müdürlüğü'ne atandı. Halen Teba Şirketler Grubu'na bağlı Ente Endüstri ve Tesisat A.Ş.'de Genel Müdür olarak görevini sürdürmektedir.

ISITMA, SOĞUTMA, KLİMA ALANLARINDAKİ ÜRETİCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR, İTHALAT ve İHRACATIN SORGULANMASI

Günay BOLAZAR

GİRİŞ

Isıtma-Soğutma-Klima alanındaki üreticilerin sorunlarına girmeden önce bir yanlış anlamaya değinmek istiyorum. Kamuoyunda, özellikle kamu kurumlarının yetkililerinde klimanın lüks olduğu yanlış görüşü egemendir. Yatırım bütçesinde kısıntı yapılacaksa önce klima yatırımları kırılır. Vergi alınacaksa en yüksek vergiler klima satışlarına konur. Teşvik gündeme geldiğinde klima arka plandadır. Oysa hepimiz biliriz ki : hastahanelerde klima olmadan ameliyat yapılamaz, hastalar sağlığına kavuşamaz. Tekstil sektöründe klima olmadan üretim yapılamaz. Konferans salonlarında klima olmadan dinleyiciler anlatılanları dinleyip anlayamaz. Masası başında düşünce üreten bir görevli sıcağın bunalmışsa sağlıklı düşünce üretemez. Sıcaktan bunalmış, yorgun bir otomobil sürücüsünün uyuklama ve kaza yapma olasılığı yüksektir. Örnekler çoğaltılabilir. İşçisinden daha çok ve daha kaliteli ürün bekleyen üreticilerin fabrikayı iklimlendirdiğini örnek verebiliriz. Bu nedenlerle herşeyden önce klimanın lüks olduğu yanlış anlayışını düzeltmek için çaba harcanmalıdır.

Sektördeki üreticilerin sorunları diğer üreticilerin sorunları ile büyük benzerlikler göstermektedir. Bu sorunları üç ana başlık altında toplayabiliriz.

1) Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar

Vergilerin düşürülmesi, öncelikli belgeler dışındaki yatırımların da teşvik kapsamına alınması, AR-GE çalışmalarının daha fazla desteklenmesi, yurtiçi ve yurtdışı fuar, sergi, kongre çalışmaları ile ilgili masrafların karşılanması, Sanayi Odası, Devlet Planlama Teşkilatı ile ilgili Bakanlıklarda sektörün sorunlarının duyurulabilmesi için temsil olanakları sağlanması üreticilerin yararına olacaktır.

2) Ülkenin İçinde Bulunan Durumdan Kaynaklanan Sorunlar

2.1 Gümrüklerle İlgili Sorunlar

Üreticilerin, Avrupa birliğine girilmesine ve gümrüklerin sıfırlanmasına fazla itirazı olmamıştır. Bu duruma uyum sağlamaya çalışmışlardır. Ancak üçüncü ülkelerden gelen girdilere uygulanan gümrük oranlarının farklı oluşu sorun yaratmaktadır. Bu oran Avrupa ülkelerinin aynı ülkeden aldıkları ürüne uygulananlardan daha yüksek ise Avrupalı üretici daha ucuza girdi elde ederek yerli üretici karşısında haksız bir avantaj elde etmektedir. Bu oranın düşük olması durumunda ise Avrupa ülkelerine yapılan ihracatta aradaki fark yerli üreticiden geri alınmaktadır.

2.2. Siyasi İktidarların Dövizle Borçlanabilmek İçin Döviz Kurlarını Düşük Tutmalarından Kaynaklanan Sorunlar

Merkez Bankası kanalıyla piyasada oluşan döviz fiyatlarına müdahale edilmektedir. Bu müdahaleler sonucu döviz kurlarındaki artış enflasyonun altında tutulmaktadır. Yerli üreticinin maliyetleri enflasyona, yabancı üreticinin maliyeti döviz kuruna bağımlı olduğu için iktidarların döviz kurlarını düşük tutma politikası yabancı üreticiyi koruyan, yerli üreticiyi cezalandıran bir sonuç doğurmaktadır.

2.3. Yüksek Faizli Devlet Kağıtları İle İç Borçlanmadan Kaynaklanan Sorunlar

Bu durum finans sektörünün, geriye dönüşü riskli olan yerli üreticiye kredi vermek yerine yüksek faizli kamu kağıtlarına yönelmesine neden olmaktadır. Yerli üretici kredi bulamamaktadır. Finans imkanları iyi olan sanayici yeni yatırım yapmak yerine parasını devlet kağıtlarına bağlayarak yüksek faiz geliri elde etmeyi yeğlemektedir. Yerli üretici kredi bulmakta zorlanırken yabancı üreticiler kendi finans kuruluşlarından sağladıkları düşük faizli kredilerle uzun vadeli ödeme ile satış yapabilmektedir. Böylece yerli üreticiye karşı haksız bir rekabet avantajı elde etmektedir.

3) Diğer Sorunlar

3.1. Proje müellifler/danışmanlar geçmişte yaşadıkları sorunlarında etkisinde kalarak yerli üreticiden temin edilebilecek pek çok ürün yerine ithal ürün önermektedirler. Bu konuda yerli üreticilerin proje müellifleri/danışmanlara kendi ürünlerinin ithal ürünlerden geri olmadığını anlatması ve cihaz önerilirken yabancı/yerli ayrımı yerine standartların tarif edilmesi, bu standartlara uyan cihazlar/uymayan cihazlar ayrımı yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Proje müellifler/danışmanlar bu standartları belirlerken çitayı yükseltmeyi değil gerekli durumu tarif etmeyi amaç edinmelidir. Cihazların tanımlanan standarda uygunluğu ciddi biçimde belgelenmelidir.

3.2. Deprem pek çok kişiye olduğu gibi yerli üreticiye de zarar vermiştir. Deprem zararları karşılanmalıdır.

3.3. Yabancı ürüne gözü kapalı güven duyulmaktadır. Bu durum diğer ülkelerin tüketicisinde de aynıdır. Bir Fransız Amerikan malını kendi üreticisinin ürününe tercih edebilmektedir. Kalite olarak yabancı üründen geri olmayan yerli üreticinin ürünü bu marka merakı yüzünden yeterince ilgi görmemektedir. Yerli üreticiler yabancı firmalarla isim anlaşmaları yapmak, ortaklık kurmak gibi yollarla bu engeli aşmaya çalışmaktadırlar. Proje müellifleri/danışmanların cihaz önerirken yabancı/yerli ayrımı yerine cihaz için istenilen standartları tarif etmeleri bu sorunu aşmada önemli bir katkı sağlayacaktır.

3.4. Pazar büyüklüğünün yetersiz oluşu yüksek sayılarda üretim gerektiren ileri teknoloji yatırımları önlemektedir. Bu tür yatırımların yapılabilmesi için yüksek üretim sayıları dolayısıyla daha büyük pazarlar yani ihracat gerekmektedir. Yerli üreticinin kendi markası ile ihracat yapması güçtür. Sanayici yabancı firmalarla ortaklık kurarak ve onun adını kullanarak ihracat yaparak bu güçlüğü aşmaya çalışmaktadır.

3.5. Yerli üreticiler arasında güç birliği yapılması gerekmektedir. Yerli üreticiler pastayı paylaşmak konusunda her ne kadar birbirine rakip olsalarda pastayı büyütme için dayanışma içinde olmak zorundadırlar. Ortak sorunlara çözüm bulabilmek için yerli üreticilerin kendi aralarındaki dayanışmanın yanısıra dernekler arasında da işbirliği büyük önem taşımaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

1961 yılında İ.T.Ü.'ni Makina Yüksek Mühendisi olarak bitirdi. Kamu da; E.K.İ. Zonguldak Müessesesi, Karayolları Genel Müdürlüğü, Ankara Belediyesi E.G.O. İşletmeleri, Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünde çeşitli görevlerde bulundu. Özel sektörde; Ankara'da MİTAŞ'ta, Manisa'da TEKTARIM'da Ankara ve İstanbul'da ALARKO'da çalıştı. 1997 yılında ALARKO-ALSAC müessese müdürlüğünden emekli oldu.

Sosyal etkinlikler; 1970-1975 yıllarında Makina Mühendisleri Odası yönetim kurulu üyeliği, İzmir yönetim kurulu üyeliği ve Makina Mühendisleri Odası yönetim kurulu başkanlığı yaptı. 1976-1980 yıllarında TÜTED (Tüm Teknik Elemanlar Derneği) yönetim kurulu üyeliğinde bulundu. 1991-1997 yıllarında İSKİD (Isıtma Soğutma Klima İmalatçıları Derneği) kuruluş çalışmalarına katıldı, kurucu yönetim kurulunda ve iki dönem İSKİD yönetim kurulunda görev aldı. Evli ve iki çocuk babası.

TESİSAT MALZEME VE EKİPMANLARINDA ÜRETİCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR, İTHALAT VE İHRACATIN SORGULANMASI

Önder KIRATLAR

GİRİŞ

Tüm ülke ekonomilerinde gelişmenin kamu ve özel sektördeki atılımlara, iyileştirmelere ve yeniliklere bağlı olduğu dünyamızda, liberal ekonomiye alt yapısız olarak geçmeye çalışan ülkemizi için hala bir çok arkıntı mevcuttur.

Gelişmeyi, ilerlemeyi, büyümeyi yanlış algıladığımız Türkiye’imizde insanlarımız bu tabirleri fırsatçılık, kapkaççılık, haksız rekabet, kurallara aykırı davranmak, insanların bilgisizliği ve zayıf yönlerinden faydalanma gibi ilkel düşüncelerle sanayiye ve ticarete de uygulamaya çalışmaktadır.

Bu içgüdüsel davranışımız maalesefyapı sektörü içinde de geçerlidir.

YAPI ve ISI SEKTÖRÜNDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER

Ülkemizde yapı ve ısı sektöründe yaşanan sorunları 4 ana grupta toplamak mümkündür.

1. TSE normlarına uygunsuzluk
2. Haksız rekabet
3. İthal ürünler
4. İhracat ve ithalatta karşılaşılan sorunlar

1. TSE NORMLARINA UYGUNSUZLUK

Ülkemizde TSE normları Avrupa normlarından tercüme edilerek uygulanmaktadır. Bir çok ürün direkt olarak bu normun içinde değildir. Örneğin musluk grubunun TSE standardı olmakla beraber ara musluk gibi ürünlerin TSE normu bulunmamaktadır. Ama alınan TSE belgesi tüm muslukları kapsıyormuş gibi hareket edilebilmektedir. 2000 yılından sonra ürünlerin ayrıntılı normları yayınlanacaktır. Bu normların yayınlanmasının en önemli yararı TSE normuna uygun olmayan ürünlerin diğer ürünler arasından ayıklanabilmesidir. Çünkü bir çok firma normların ayrıntılı yazılmamış olmasından yararlanabilmektedir.

Ayrıca ülkemizde isteyen, mamullerine uygun olmasa da TSE belgesi alabilmektedir.

2. HAKSIZ REKABET

Türkiye’de yaşanan en önemli sorunlardan biri haksız rekabettir. Haksız rekabet bir çok yönden olabilmektedir. Direkt ürün maliyetinin oluşmasında etkili olan faktörler olduğu gibi ürünün imajını etkileyen faktörlerde bulunmaktadır. Üreticiler, faturasız mamul satarak ve sigortasız işçi çalıştırarak ürün fiyatını düşürmekte ve rekabet şartlarını farklılaştırmaktadırlar. Bunun yanında ürün dizaynında kaliteli bir markanın en iyi ürünü taklit edilerek, çok cazip fiyatlarla pazara verilmektedir. Bu durum

tüketicinin yanlış bilgilendirilmesine neden olmaktadır. Bu etkenlerle beraber satış şirketlerinin tanınmış markaları baz alarak başlattıkları karalama kampanyaları da pazarda yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır.

3. İTHAL ÜRÜNLER

İthal ürünlerde yaşanan rekabeti ikiye ayırmak mümkündür. Birincisi markalı gelen ithal ürünlerdir. Bu ürünler kendi ülkelerinde ve dünyada belirli bir marka imajına sahip ürünlerdir. Bu ürünler kalite ve teknolojik özellikler bakımından gelişmiş ürünlerdir. Bu nedenle bu ürünlerle rekabet teknolojinin çok yakından takip edilmesi, satış sonrası müşteri hizmetleri şirketlerinin iyi organize edilmesi, ürün geliştirme hızının yüksek olmasını getirmektedir. Bunun yanında yine ithal olarak gelen, mamul kalitesinin iyi olmadığı fakat fiyatların çok uygun olduğu ithal ürünler bulunmaktadır. Bu ürünlerle rekabet sadece fiyatla olduğundan rekabet etme şansı daha düşüktür. Ayrıca Türkiye'nin eğitim düzeyi düşük olduğu için mamul kalitesi düşük olduğu halde ithal ürün olduğu için bu ürünler ilgi çekmektedirler. Bu ürünlerde kendi ülkelerindeki standartlara uygun olan ürünler olduğu gibi, hiç standardı bulunmayan ürünlerde mevcuttur. Standartları bulunmayan ürünlerin bir kısmı da standartlara uygun tabirlerini kullanmaktadırlar. Bu mamüllerin yurt içine girişlerinin engellenmesi veya satışının yapılmasının önlenmesi gerekmektedir.

Antidamping yasası maalesef Türkiye'de hemen hemen hiç uygulanmayan yasalardan biridir.

4. İHRACAT ve İTHALATTA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

İhracatta rekabet çok daha yoğun yaşanmaktadır. İhracat yapılan ülkelerde rekabeti, yerli üreticilerle oluşan rekabet ve ithal ürünlerle oluşan rekabet olarak ikiye ayırmak mümkündür. Yerli üreticilerin avantajı nakliye masraflarının az olması, ülke pazarında esnek olarak hareket edebilme, marka birliği, satış sonrası müşteri hizmetlerinin bulunması, ürün çıkarma hızının yüksek olması ve o ülkenin Pazar şartlarına daha fazla hakim olmasıdır. Bu şartları ihracat ettiğimiz ürünlerde sağlayamadığımız taktirde rekabet fiyat odaklı hale gelmektedir. Bu da ihracat fiyatlarının düşmesine neden olmaktadır. Buna karşılık, kalitesiz ve ucuz ithal ürünlerle de rekabet oluşmaktadır. İşçilik ve girdi maliyetlerinin minimuma indiren firmalar ürün kalitesine önem vermeden satış yapmaktadırlar, fiyatlar çok uygun olduğu için bu ürünler tercih edilebilmektedir. Bunun yanında, kaliteli ve teknolojik özellikleri ileri olan mamuller seçilirken bu ürünlerde lider konumda olan ülkelerde, (armatürde Almanya, vitrifiyede İtalya gibi) yerli üreticilerin ürettiği mamuller tercih edilmektedir.

İhracat yapılırken karşılaşılan önemli sorunlardan biri TSE normunun diğer ülkelerde bir geçerliliği olmamasıdır. Bu nedenle ihracat yapılmak istenen ülkelerin standartına uygun olup olmadığına kontrolü için tekrar testlerden geçilmesi ve o ülkenin standardının alınması gerekmektedir. Öte yandan diğer ülkelerin çoğunda normlar ihracat yapılan ülkelerde geçerli olduğu için bu durum ek maliyet ve ek işlem getirmemektedir. Bu nedenle TSE'nin bu konu ile ilgili çalışma yapması gerekmektedir.

İthalat yaparken karşılaşılan en büyük problemlerden biri, hem nihai ürün olarak hem de yarı mamul olarak kendi logonuzla istediğiniz ürünlerin gümrükten çekilememesidir. Bu ürünler firma logosu ile istenildiği taktirde sahte menşei'li mamuller kapsamına girmektedir, bu nedenle ithalatçı firma logosu ile ithalat yapmak mümkün olmamaktadır.

Bunun yanında ihracat kaydı ile getirilen ürünlerde, ürünlerin ithal edildikten 3 ay sonra yurt dışına satılması gerekliliği mevcuttur. Bu şarta uyulmadığı taktirde cezai işlem uygulanmaktadır.

Yurt dışından beldersiz istenen mamuller, geri gönderilirken belirli bir bedel üzerinden geri gönderilmek zorundadır. Bu durumda da ithalat yapan üretici firmalar bir takım sorunlar yaşamaktadır.

Sonuç olarak, Ülkemizde Antidamping, Rekabet, Tüketici Koruma, Patent gibi konularda yasalar olmasına rağmen bunların uygulayıcısı olan kurumların kanunlarla ilgili çıkardıkları hemen hemen her yıl 4-5 kere değişen yönetmelikleri, bunların takip edilmeyişi, hala "Benim memurum işini bilir" zihniyeti

ile hareket edilmesi, kontrol diye bir kavramın olmaması gerçek sanayiciyi, gerçek ticaret erbabını faaliyet gösteremez, bir ay sonrayı tahmin edemez hale getirmiştir. Bunun için, tüm kamu ve özel sektörün bir araya gelip, öncelikle mevcut kanun ve yönetmeliklerin bir hakkın uygulanmasını sağlamaları, daha sonra uygulamada karşılaşılan eksik ve aksayan hususlar için yeni düzenlemeleri hayata geçirmeleri inancındayım.

ÖZGEÇMİŞ

1954 Isparta doğumlu. 1974 yılında Deniz Harp Okulu'ndan mezun oldu. 1984 yılına kadar değişik gemilerde Makine Subayı olarak görev yaptı. 1984-1986 arasında Deniz Harp Akademisi, 1988 yılında Silahlı Kuvvetler Akademisinde, 1989-1990 arasında İzmir Hava Lisanı Okulu'nda eğitim gördü. 1993 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndan emekli olarak, ELGİNKAN Topluluğuna bağlı EMAR Satış Sonrası Müşteri Müşteri Hizmetleri San. ve Tic. A.Ş.'de önce Servis Müdürü, bilahare Şirket Müdürü olarak görev yaptı. Halen ELMOR Sıhhi Tesisat Malzemesi Ticaret A.Ş. Şirket müdürlüğü görevini yürütmektedir. Evli ve 2 çocuk babasıdır.

ISITMA, SOĞUTMA, KLİMA CİHAZLARINDA ÜRETİM İTHALAT VE İHRACATIN GÜMRÜK BİRLİĞİNDEN BU YANA GELİŞME EĞİLİMLERİ VE SORUNLARI

Yavuz BAYÜLKEN
Üzeyir ULUDAĞ
Coşkun ÖZBAŞ

1. GENEL YAKLAŞIM

Gümrük birliğinden bu yana belli başlı üretici firmaların nasıl bir gelişme gösterdiği belli başlı ürünlerde üretim rakamları ve ürün içerisindeki ithal malzeme ve yerli imalat oranları bu bölümde incelenmiştir. Özellikle klima cihazları ve soğutma gruplarında maliyetler nedeniyle ithal malzeme oranlarının arttığı yerli malzeme oranının ise düştüğü görülmektedir. Bunun nedeni maliyet düşüklüğü Gümrük birliği ülkelerinden alınan malzemelerin kısa sürede üretime girmesi ve bazı firmalarda yabancı sermaye ortaklığı nedeni ile ortak dış firmanın ürünlerinin kullanılmasıdır.

2. ÜRETİCİLERİN SON ÜÇ YILLIK DURUMU VE SORUNLARI

Sektörde yer alan üretici firmalar özellikle büyük ciro ve yabancı sermaye ile ortak olan üreticiler, talebin yoğun olduğu dönemlerde kendi kapasitelerini kullanmak yerine doğrudan ithalata yönelmektedirler, yada çok büyük çapta malzeme ithalatı yapıp kendi tesislerinde montajı gerçekleştirmektedirler. Dolayısı ile üretim ithalat dengesi ithalat lehine bozulmaktadır. Bu bölümde başlıca firmaların son üç yıllık üretimleri incelenmiş ve kritik edilmiştir.

3. İTHALATIN SON ÜÇ YILLIK DURUMU VE SORUNLARI

İthalatta sektörü belirleyici belli başlı ürünlerin (panel radyatörler, kazanlar, kat kaloriferi kazanları, klima cihazları-pencere tipi ve split tipi- soğutma grupları) üç yıllık ithalatlari incelenmiş ve artış eğilimi analiz edilmiştir. Özellikle ithalatın bu ürünlerde önemli ölçüde arttığı gözlemlenmektedir.

4. İHRACATIN SON ÜÇ YILLIK DURUMU VE SORUNLAR

Yine aynı ürünlerde ihracatın üç yıllık durumu incelenerek gelişme eğilimi çıkartılmış ve ithalatı karşılama oranları hesaplanmıştır.

5- GÜMRÜK BİRLİĞİNDEN BU YANA ÜRETİM İTHALAT VE İHRACATIN GELİŞME DURUMU VE DENGELERİ

Daha önceki bölümlerde yer alan belli başlı cihazların, üretim ithalat ve ihracatı birlikte ele alınarak sektörün girdi çıktı analizi yapılmış ve ekonomik veriler değerlendirilmiştir.

6- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu bölümde gümrük birliğinin sektör bazında etkileri ve sektörün içinde yer alan firmalara ne ölçüde gelişme sağladığı analiz edilmiş ve sonuçta üç yıllık dönemde sorunlar ve çözümleri ortaya konulmuştur.

ÖZGEÇMİŞ

Yavuz BAYÜLKEN

1965 yılında İstanbul teknik Üniversitesi Makina Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. 1965-1966 yılları arasında Karayolları Genel Müdürlüğü'nde, 1966-1968 yılları arasında Ordonat Okulu, İzmir Ağır Bakım Tamir Fabrikası ve İnşaat Emlak Müdürlüğü'nde, 1969-1979 yılları arasında Özel Sektörde Yatırım ve İmalat Projeleri Mühendisliği, 130 Sanayi Tesisi için Yatırım ve İşletme Planlama Hizmeti, 1971-1976 yılları arasında Makina Mühendisleri Odası'nın çeşitli birimlerinde yönetim görevleri, 1979-1988 yılları arasında İmalat ve Yatırım Danışmanlığı yapan Yavuz Bayülken 1984-1987 yılları arasında Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şube başkanlığı görevinde bulundu. 1988 yılından bu yana Alarko Holding İmalat yatırım danışmanlığı yapan Bayülken'in, Makina Mühendisleri Odası, Türkiye Mühendis Mimar Odaları Birliği ve Devlet Planlama Teşkilatı içindeki çeşitli komisyon ve çalışma gruplarında tebliğ ve çalışmaları vardır.

Üzeyir ULUDAĞ

1954 yılında Reşadiye'de doğdu. 1978 yılında İ.D.M.M.A. (Şimdiki adı Yıldız Teknik Üniversitesi), Makina Mühendisliği Bölümü'nden, 1986 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü'nden mezun oldu.

Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nde iki dönem (1986-87 ve 1988-89) yöneticilik yaptı. Halen Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Sayman Üyeliği görevini yürütmektedir.

Mesleki çalışmalarını kendi firması ARTES Havuzculuk ve Arıtma San. ve Tic. Ltd. Şti.'nde sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Coşkun ÖZBAŞ

1955 yılında Handek'te doğdu. 1979 yılında İ.D.M.M.A. (Şimdiki adı Yıldız Teknik Üniversitesi) Makina Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nde üç dönem (1984-85, 1986-87 ve 1988-89) yöneticilik yaptı.

Mesleki çalışmalarını kendi firmasında "Serbest Mühendis Müşavir" olarak sürdürmektedir.